

ANALIZA STANJA in OPREDELITEV POTREB

BIODIVERZITETA



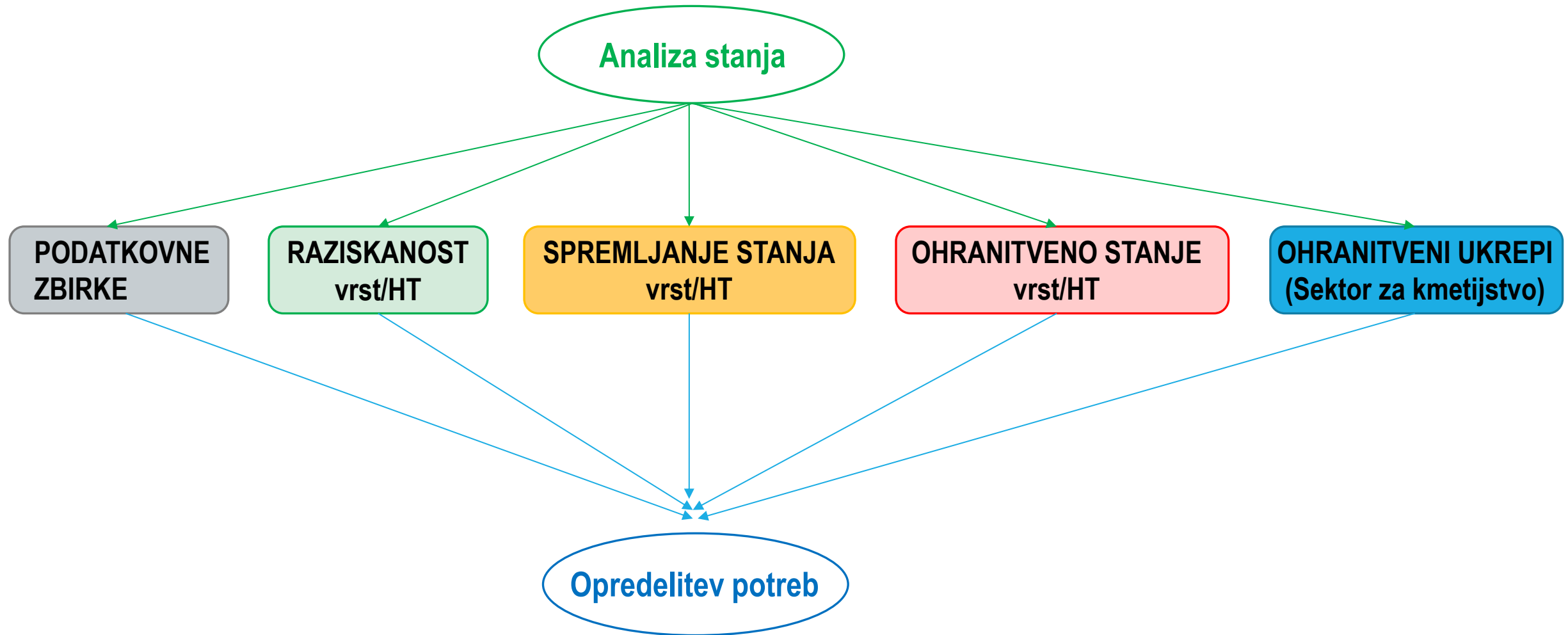
Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU



70
LET

Biološki inštitut Jovana Hadžija
ZRC SAZU

Zasnova predstavitve: 3 elementi biodiverzitete – habitatni tipi, rastline, metulji



Analiza stanja – PODATKOVNE ZBIRKE

VPRAŠALNIK o podatkovnih zbirkah

razposlan na 25 naslovnikov

Muzeji: PMS, NMP

Univerze: UL, UM, UP (bio, agro, gozd)

Javni zavodi: ZRSVN, GIS, ZGS, ZRC SAZU, vsi Parki SLO

Zasebni zavodi: CKFF, EGEA

odgovorilo 10 naslovnikov

FIZIČNE ZBIRKE (mokre, suhe)

in

DIGITALNE ZBIRKE (v obliki črkovnega, fotografskega, slikovnega, grafičnega ali zvočnega zapisa)

- Javno dostopne ali omejen dostop
- Prostorska razpršenost (institucije, zasebniki)
- Neenoten zajem podatkov (prilagojen namenu raziskav oz. strokovno-vsebinski usmerjenosti delovanja upravljavca zbirke)
- Večina obravnavanih zbirk vključuje vsaj $\frac{3}{4}$ vseh podatkov iz območja Slovenije
- Polovica obravnavanih zbirk obsega vsaj 50% zapisov/primerkov iz Slovenije, ki datirajo iz obdobja zadnjih 15 let
- V polovici zbirk se nahajajo zapisi/primerki, ki se zbirajo sistematično (časovno in prostorsko redno)

PRILOGA 1

Ime zbirke: _____

Izpolnil: _____

Kraj in datum: _____

Tip zbirke (obkroži):

- a) Zbirka zapisov – digitalna (=podatkovna zbirka v računalniškem sistemu)
- b) Zbirka posušenih primerkov
- c) Zbirka fotografij – fizična
- d) Zbirka fotografij – digitalna
- e) Drugo: _____

Lastnik / upravljavec zbirke: _____

Vsebina podatkovne zbirke _____ Taksonomske skupine (do nivoja družin), ki jih zbirka vključuje: _____

Število podatkov / suhih primerkov / fotografij _____
a) 0–1.000
b) 1001–10.000
c) 10.001–100.000
d) 100.001–1.000.000
e) > 1 mio

Metoda/način zbiranja podatkov _____
a) načrtno (tj. prostorsko in časovno redno in sistematično)
b) enkratno (npr. v okviru projektov ipd.)
c) naključno
• Če je več različnih metod, napišite katera metoda izmed treh navedenih je prevladujoča:

Vir podatkov _____
a) lastnik/upravljavec zbirke
b) zunanji sodelavci
c) literatura
d) fizične zbirke
• Če je več različnih virov, napišite kateri vir izmed štirih navedenih je prevladujoči:

Časovna vrsta podatkov _____
• obdobje, ki ga podatki zajemajo:
• delež (%) podatkov iz Slovenije iz obdobja zadnjih 15 let:

Prostorska opredelitev podatkov _____
• delež (%) podatkov iz SLO:
• delež (%) podatkov izven SLO:

Dostopnost podatkov _____
a) javno dostopni
b) omejeno dostopni; če da, napišite, kateri so pogoji za dostop:
c) dostopni le za lastnika/upravljavca zbirke

Uporabnost podatkovne zbirke _____

JAVNO DOSTOPNE PODATKOVNE ZBIRKE V GIS OKOLJU

NV atlas, Jpgp MKGP, Pggg ZGS, Ao ARSO, BioPortal CKFF,
Sp Invazivke ARTEMIS

Analiza stanja – RAZISKANOST OBRAVNAVANIH SKUPIN BIODIVERZITETE

Parameter raziskanosti	Habitatni tipi	Rastline	Dnevni metulji	Nočni metulji	
				Makrolepidoptera	Mikrolepidoptera
taksonomski status	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	51–75%
razširjenost	51–75%	51–75%	> 75%	51–75%	26–50%
biologija/ekologija	26–50%	1–25%	1–25%	26–50%	1–25%
populacijski trendi	–	< 1%	1–25%	1–25%	1–25%
trendi površine in kakovosti HT	1–25%	–	–	–	–



Največje vrzeli v raziskanosti:

- biologije/ekologije vrst in habitatnih tipov
- trendov spreminjanja velikosti populacij
- trendov spreminjanja kakovosti habitatov / habitatnih tipov
- razširjenosti vrst (Mikrolepidoptera)

Raziskanost teh parametrov je **KLJUČNA** za CILJNO NAČRTOVANJE in USPEŠNO IZVAJANJE varstvenih ukrepov!

Analiza stanja – MONITORING VRST in HABITATNIH TIPOV

Spremljanje stanja (monitoring) vrst in HT v interesu ES (HT/vrste iz Prilog I, II, IV, V) je obveza po 11. in 17. členu Direktive Sveta 92/43/EGS.

Taksonomska skupina (št. HT/vrst s Prilog I, II, IV, V HD)	Izvaja se časovno in prostorsko REDNO* za VSE HT/vrste (št. HT/vrst)	Izvaja se časovno in prostorsko REDNO* le za IZBRANE HT/vrste (št. HT/vrst)	Izvaja se časovno in prostorsko NEREDNO le za IZBRANE HT/vrste (št. HT/vrst)	Se NE IZVAJA (št. HT/vrst)
Habitatni tipi (60 I)	0	5		55
Rastline (29 II, 3 IV, 8 V)	0		2 (II)	38 (27 II, 3 IV, 8 V)
Metulji (12 II, 16 IV)	0	15 (12 II, 3 IV)		3 (IV)

* po protokolu, ki ga za posamezno vrsto/HT oblikujejo strokovnjaki



Monitoring se izvaja le za:

9 % habitatnih tipov – REDNO

5 % rastlinskih vrst – NEREDNO

78 % vrst metuljev – REDNO

Analiza stanja – OHRANITVENO STANJE habitatnih tipov, vrst in njihovih habitatov

Poročanje o ohranitvenem stanju vrst in HT v interesu ES je obveza po 17. členu Direktive Sveta 92/43/EGS.

Poročanje RS v letu 2019	OHRANITVENO STANJE			
		Habitatni tipi – 60 (%)	Rastline – 40 (%)	Metulji – 18 (%)
območje razširjenosti	ugodno	88	75	28
	neugodno	5	15	28
	slabo	7	0	16
	neznano	0	10	28
ohranjenost populacij / površine HT	ugodno	52	53	17
	neugodno	20	27	28
	slabo	25	10	33
	neznano	3	10	22
ohranjenost habitata / struktura+funkcija HT	ugodno	42	53	17
	neugodno	38	23	44
	slabo	13	12	22
	neznano	7	12	17
KONČNA OCENA STANJA	ugodno	35	48	17
	neugodno	35	30	33
	slabo	30	15	33
	neznano	0	7	17
KONČNA OCENA TREND	naraščajoč	1	0	0
	stabilen	63	53	17
	padajoč	33	25	61
	negotov	0	0	0
	neznan	3	22	22

Ocene ohranitvenega stanja HT in rastlin so **VPRAŠLJIVE** glede na delež monitoringov, ki se izvajajo (9% HT, 5% rastline!).

↓
Ni strokovnih podlag za ocene!

↓
Na podlagi česa torej MOP/ZRSVN izdelava te ocene?

Metulji kot bioindikatorji stanja HT:
> 60 % vrst neugodno, slabo!

Metulji kot bioindikatorji trenda HT:
> 60 % vrst padajoči trend!

Analiza stanja – OHRANITVENI UKREPI (Sektor za kmetijstvo)

Poročanje o VREDNOTENJU VPLIVOV OHRANITVENIH UKREPOV na ohranitveno stanje vrst in HT je obveza po 17. členu Direktive Sveta 92/43/EGS.

Ukrepi KMETIJSKEGA SEKTORJA iz PUN 2015–2020	Št. vrst/HT za katere je ukrep načrtovan			Ocene potencialnih učinkov ukrepov*		
	Habitatni tipi	Rastline	Metulji	Habitatni tipi	Rastline	Metulji
Ohranjanje okoljsko občutljivega trajnega travinja (OOTT)	5	1	5	2	2	2
Navzkrižna skladnost (NS)	8	2	2	1	1	1
Zagotoviti doseganje varstvenega cilja z izvajanjem PRP (M10)	15	7	7	1	2	2

* Ocena strokovnjakov BIJH ZRC SAZU

Ocena	Obrazložitev kriterija
5	Ukrep ima potencialne neposredne učinke , ki zagotavljajo celostno uresničevanje varstvenih ciljev pri katerih je ukrep naveden v PUN 2015-2020.
4	Ukrep ima potencialne neposredne učinke , ki pomembno prispevajo k uresničevanju varstvenih ciljev pri katerih je ukrep naveden v PUN 2015-2020.
3	Ukrep ima potencialne neposredne učinke , ki delno in šibko prispevajo k uresničevanju varstvenih ciljev pri katerih je ukrep naveden v PUN 2015-2020.
2	Ukrep ima potencialne posredne, vendar šibke učinke , ki prispevajo k uresničevanju varstvenih ciljev pri katerih je ukrep naveden v PUN 2015-2020.
1	Ukrep ni oblikovan na način, ki bi prispeval k uresničevanju varstvenih ciljev pri katerih je ukrep naveden v PUN 2015-2020.

OOTT - 45. člen Uredbe EU št. 1307/2013 - prepoved PREORAVANJA in SPREMINJANJA

- neustrezna prostorska zasnova
 - le določena območja Natura 2000 (2 vrsti/HT s stanjem U2)
- neustrezna vsebinska zasnova
 - velja za travnike vpisane v RKG;
 - prepoved spreminjanja OOTT v smeri intenziviranja travnikov se ne izvaja!

NS - kmetijske zavezance obvezuje zgolj v 2 aktivnostih:

- vzdrževanje travnikov vsaj enkrat letno,
- košnja/mulčenje, ki poškoduje travno rušo, ni dovoljeno.

- neustrezna vsebinska zasnova
 - velja za travnike vpisane v RKG;
 - ne prepoveduje slabšanja stanja travnikov, ki nastaja z intenziviranjem rabe.

M10: KOPOP – HAB, VTR, MET, STE

- neustrezna prostorska zasnova
 - le izbrana območja znotraj le določenih območij Natura 2000
- neustrezna vsebinska zasnova
 - prostovoljnost vpisa;
 - dopustnost kmetijskih praks, ki negativno vplivajo na biodiverzitetu;
 - ni ovrednotenja ohranitvenega stanja travnika PRED vpisom (vpis intenzivnih travnikov!) in PO obdobju izvajanja operacije (ni vrednotenja učinka!).

Opredelitev potreb –

PODATKOVNE ZBIRKE

- Uvesti **ciljno zasnovanost** zbiranja podatkov.
- Uvesti **systemsko financiranje** (zbiranje, hranjenje/vzdrževanje, obdelava in posredovanje podatkov uporabnikom → javni dostop!).

RAZISKAVE

- Izvesti ciljne raziskave **biologije in ekologije vrst / HT**.
- Izvesti raziskave **trendov spreminjanja velikosti populacij in habitatov vrst / površin in kakovosti HT**.
- Izvesti raziskave **vzrokov/dejavnikov za spremembe trendov**.
- Izvesti ciljno zasnovane raziskave **vpliva različnih kmetijskih praks na stanje biotske pestrosti določenega VEGETACIJSKEGA TIPA = življenjskega okolja vrst s podobnimi ekološkimi potrebami**.
- Oblikovati **nabor kazalnikov/indikatorjev in metodologijo za vrednotenje učinkov** izvedenih kmetijskih ukrepov.

Trenutno se uporablja le indeks ptic kmetijske krajine, kar pa ni zadovoljivo, saj so ptice dobri indikatorji le na večji prostorski skali, kar pomeni, da je treba definirati indikatorje na manjši prostorski skali, npr. rastlinske vrste, metulji – npr. "EU Butterfly Indicator for Grassland species").

SPREMLJANJE STANJA (MONITORINGI VRST/HT)

- Vzpostavitev za **vse vrste / HT s prilog HD** (ti. Natura vrste / HT).
- Vzpostavitev za **ostale nacionalno pomembne (zavarovane, ogrožene) vrste**.
- **Redno časovno in prostorsko izvajanje po protokolih**, ki jih izdelajo strokovnjaki.
- Protokoli so oblikovani **na način, ki omogoča izdelavo realne ocene ohranitvenega stanja HT/vrste**.

Opredelitev potreb –

UKREPI KMETIJSKE POLITIKE za ohranjanje in izboljšanje stanja biotske pestrosti

- Zasnovati **ciljno naravnane in rezultatsko usmerjene ukrepe**.
- **Spremljati stanje kazalnikov/indikatorjev** ciljnih vegetacijskih tipov PRED in PO obdobju izvajanja ukrepov.
- Opredeliti **smernice za priporočljivo rabo** posameznega ciljnega vegetacijskega tipa.
- **Prostorsko uskladiti izvajanja ukrepov**, ki so v območju opredeljeni kot ključni za ohranitev/vzpostavitev ciljnega stanja vrst/vegetacijskih tipov.
- Preoblikovati pravne predpise, ki se navezujejo na ukrepe kmetijske politike tako, da vse **agro- in hidro- melioracije postanejo del obveznih presoj sprejemljivosti posegov**.
- **Razširiti nabor naravovarstveno pomembnih elementov kmetijske krajine** (ti. krajinske značilnosti), ki bodo upravičeni do osnovne dohodkovne podpore in drugih podpor kmetijske politike.
- **Oblikovati novo shemo KOPOP ukrepov**, ki bo vključevala VSEBINSKO, PROSTORSKO in ORGANIZACIJSKO prenovo obstoječe sheme.

Glej: Delavnica o nadstandardnih ukrepih za ohranjanje biotske pestrosti v okviru Skupne kmetijske politike

https://www.youtube.com/playlist?list=PLuqACrKiYTLU5e8emerljYBBADA_2w0pP